

Sygn. akt III AUa 292/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 października 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Zofia Rybicka - Szkibiel (spr.)
Sędziowie:	SSA Barbara Białecka SSO del. Beata Górską
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 10 października 2013 r. w Szczecinie

sprawy G. Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.

o wypłatę emerytury – w przedmiocie skargi o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 12 października 2011 roku w sprawie o sygn. IV U 1217/11

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 30 stycznia 2013 r. sygn. akt IV U 1561/12

oddala apelację.

SSO del. Beata Górską SSA Zofia Rybicka - Szkibiel SSA Barbara Białecka

Sygn. akt III AUa 292/13

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 18 grudnia 2012 r. G. Z. wniosła skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 14 grudnia 2011 r., sygn. akt IV U 1217/11, domagając się zmiany decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. z dnia 12 października 2011 r., poprzez wznowienie wypłaty przysługującego jej świadczenia emerytalnego wraz z należnymi odsetkami. Za podstawę skargi ubezpieczona przyjęła wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt K 2/12, zgodnie z którym przepis art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 z późn.zm.) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.) w zakresie, w

jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, za niezgodny z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej.

Organ rentowy wniósł o oddalenie skargi podnosząc, że powołane orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. ogłoszone zostało w dniu 22 listopada 2012 r. Tym samym decyzja organu rentowego zapadła w dniu 12 października 2011 r. oraz wyrok Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 14 grudnia 2011 r. znajdowały swą podstawę w obowiązującym w tym czasie stanie prawnym i obecnie wydane orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego pozostaje bez wpływu na rozstrzygnięcia zawarte w decyzji i wyroku.

Sąd Okręgowy w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 30 stycznia 2013 r. zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 14 grudnia 2011 r., sygn. akt IV U 1217/11 oraz poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. z dnia 12 października 2011 r. w ten sposób, że przywrócił ubezpieczonej G. Z. prawo do wypłaty emerytury od dnia zawieszenia tego świadczenia oraz żądanie dotyczące odsetek od wypłaty zaległych świadczeń emerytalnych przekazał do rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K..

Z ustaleń przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia przez Sąd I instancji wynika, że G. Z. urodziła się (...) Od 1 września 1971 r. do nadal pracuje w Szkole Podstawowej nr (...) w K.. W dniu 24 września 2009 r. ubezpieczona złożyła wniosek o emeryturę. Decyzją z dnia 28 września 2009 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. przyznał G. Z. prawo do emerytury począwszy od 1 września 2009 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. Ubezpieczona nie rozwiązała ze swoim pracodawcą stosunku pracy, a w konsekwencji utrzymywała się z dwóch źródeł – wynagrodzenia za pracę i świadczenia emerytalnego. W dniu 12 października 2011 r. organ rentowy wydał decyzję, na mocy której wstrzymał ubezpieczonej G. Z. wypłatę emerytury, z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia przez ubezpieczoną. Ubezpieczona w dniu 8 listopada 2011 r. złożyła odwołanie od powyższej decyzji organu rentowego. Wyrokiem Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 14 grudnia 2011 r. wydanym w sprawie IV U 1217/11 oddalono odwołanie G. Z.. Ubezpieczona nie złożyła apelacji od powyższego rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy zważył, że skarga o wznowienie postępowania złożona przez ubezpieczoną jest uzasadniona.

W dniu 13 listopada 2012 r. Trybunał Konstytucyjny wydał w sprawie o sygn. akt K 2/12 wyrok, w którym orzekł, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 z późn.zm.) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z późn.zm.), dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W uzasadnieniu wyroku Trybunał Konstytucyjny zastrzegł, że badał wyłącznie, czy ustawodawca mógł na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. rozciągnąć stosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS – przepisu ustalającego nową treść ryzyka emerytalnego – na sytuacje przeszłe, tj. wobec osób, które już nabyły prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r., czyli w czasie obowiązywania regulacji niezawierającej wymogu rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą dla uzyskania świadczenia emerytalnego. Zapadły w dniu 13 listopada 2012 r. wyrok Trybunału Konstytucyjnego odnosi się zatem jedynie do tych osób, które w tym wyżej wymienionym krótkim okresie po raz pierwszy miały wydaną decyzją o przyznaniu emerytury (ustalone prawo do emerytury), bo tylko one uzyskały prawo nabyte niezawierające wymogu rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą dla uzyskania świadczenia emerytalnego.

Sąd I instancji zaznaczył przy tym, że choć wyrok Trybunału Konstytucyjnego w sprawie o sygn. K 2/12 opublikowany został w dniu 22 listopada 2012 r. i zgodnie z cytowanym powyżej przepisem, z tym dniem wszedł w życie, to w orzecznictwie Sądu Najwyższego zdecydowanie przeważa pogląd o skuteczności ex tunc wyroków Trybunału Konstytucyjnego (wyrok Sądu Najwyższego z 20 kwietnia 2011 r., sygn. I CSK 410/10, opubl. OSNC 2012/1/14 oraz przywołane tam orzecznictwo). Tym samym zdaniem Sądu Okręgowego, przyjęcie stanowiska organu rentowego,

że do momentu ogłoszenia orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego akt uznany za niekonstytucyjny ma pełną moc obowiązującą i powinien być bez żadnych zastrzeżeń stosowany przez sądy do stanów faktycznych powstałych przed ogłoszeniem orzeczenia przekreślałby sens instytucji wznowienia postępowania w sytuacji, gdy orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego zawiera wiążące stwierdzenie, że akt normatywny pozostaje w sprzeczności z aktem prawnym wyższego rzędu, a sprzeczność ta istnieje z reguły od samego początku. Zgodnie z konstytucyjną regułą wyrażoną w art. 190 ust. 4 Konstytucji orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylecia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania. Sąd Okręgowy odwołując się do stanowiska Sądu Najwyższego, wyrażonego w wyroku z dnia 24 stycznia 2005 r. (sygn. akt I PK 116/05, opubl. OSNP 2006/23-24/353), akcentował nadto, że art. 190 ust. 4 Konstytucji wskazuje na wyraźną wolę ustrojodawcy, aby sprawa prawomocnie (ostatecznie) rozstrzygnięta na podstawie przepisu niezgodnego z Konstytucją była rozstrzygnięta w zgodzie z wartościami i zasadami konstytucyjnymi. W nowym stanie prawnym, ukształtowanym w następstwie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, rozpatrzenie sprawy jest nie tylko dopuszczalne, ale możliwość taka jest ujęta jako podmiotowe, konstytucyjne prawo uprawnionego. Prawo do wznowienia postępowania w wypadku orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny o niekonstytucyjności prawnej podstawy prawomocnego orzeczenia sądowego jest bowiem jednym z aspektów konstytucyjnego prawa do sądu. Realizację reguły określonej w art. 190 ust. 4 Konstytucji stanowi na gruncie postępowania cywilnego, będący samodzielną podstawą wznowienia, art. 401¹ k.p.c. W konsekwencji, po wznowieniu postępowania na tej podstawie sąd stwierdzając, że orzeczenie zostało wydane na podstawie obowiązującego aktu prawnego, ma jednocześnie przesłankę do innego rozstrzygnięcia sprawy, uznając, że choć akt ten obowiązywał, to jednak nie powinien być zostać w sprawie zastosowany, co okazało się dopiero po wydaniu orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny.

Konkludując, ubezpieczona G. Z. nabyła prawo do emerytury z dniem 1 września 2009 r. W tym czasie, aby uzyskać świadczenie emerytalne musiała tylko osiągnąć wiek emerytalny oraz odpowiedni staż emerytalny, bo taka była treść ryzyka emerytalnego dla osób, które przeszły na emeryturę od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. Tym samym nakazanie ubezpieczonej, aby dodatkowo rozwiązała ona stosunek pracy aby nadal mogła pobierać już raz przyznane świadczenie emerytalne godziło w zasadę ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez niego prawa. Ubezpieczona powinna więc korzystać z ochrony swojego nabytego prawa do realizacji emerytury bez konieczności rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą.

Kierując się powyższymi względami, Sąd Okręgowy zgodnie z art. 412 § 2 k.p.c. uwzględnił skargę ubezpieczonej i zmienił zaskarżony wyrok, a w konsekwencji zmienił decyzję organu rentowego z dnia 12 października 2011 r. i wznowił wypłatę emerytury ubezpieczonej od 1 października 2011 r. Na podstawie art. 477¹⁰ § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy przekazał nowe żądanie ubezpieczonej o zasądzenie na jej rzecz odsetek od zaległych świadczeń do rozpoznania ZUS Oddziałowi w K..

Apelację od powyższego wyroku złożył organ rentowy, zarzucając naruszenie art. 2 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 134 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, polegające na możliwości przywrócenia prawa do wstrzymanej emerytury mimo, że w dacie wydania zmienionej decyzji z dnia 12 października 2011 r. została ona wydana zgodnie z obowiązującym wówczas prawem i wyrokiem z dnia 14 grudnia 2011 r. została ona uznana za prawidłową oraz naruszenie art. 316 k.p.c. polegające na nieuwzględnieniu stanu rzeczy w chwili zamknięcia rozprawy, zgodnie z przepisem art. 190 ust. 3 Konstytucji RP, że orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i z tym dniem następuje utrata mocy obowiązującej aktu normatywnego, którego dotyczy orzeczenie Trybunału. Tym samym na podstawie art. 412 § 2 k.p.c. skarga powinna zostać oddalona w części przywracającej prawo do wypłaty emerytury liczonej od daty wstrzymania do daty ogłoszenia orzeczenia przez Trybunał.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy podniósł, że Trybunał Konstytucyjny w analizowanym wyroku z dnia 13 listopada 2012 r. nie wskazał daty utraty mocy prawnej wymienionych w nim przepisów. W dacie wydania zmienionej decyzji ZUS, tj. w dniu 12 października 2011 r. organ rentowy zobligowany był do wstrzymania wypłaty emerytury na podstawie art. 134 ustawy emerytalnej w związku z art. 103a tej ustawy, gdyż ubezpieczona nie rozwiązała stosunku pracy z pracodawcą, u którego pracowała przed przejściem na emeryturę w 2009 r. Zgodnie z art. 190 ust. 3 Konstytucji RP orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i z tym dniem następuje utrata mocy obowiązującej aktu normatywnego, którego dotyczy orzeczenie Trybunału. Jest poza sporem, że wyrok Trybunału analizowany w tej sprawie został ogłoszony w dniu 22 listopada 2012 r., a tym samym w ocenie apelującego brak jest możliwości prawnej przywrócenia prawa do wypłaty zawieszony emerytury od daty jej wstrzymania do dnia ogłoszenia wyroku przez Trybunał. Stanowisko takie zajął także Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 27 września 2012 r. (III AUa 117/12), w którym stwierdził, że zawieszenie prawa do emerytury w przypadku pozostawania w dotychczasowym zatrudnieniu jest funkcjonalnie uzasadnione i ma podstawę w art. 67 ust. 1 Konstytucji, który wiąże z osiągnięciem wieku emerytalnego powstanie prawa do zabezpieczenia społecznego.

Wskazując na powyższe, organ rentowy postulował zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie skargi o wznowienie postępowania w części przyznającej wypłatę emerytury od dnia 1 października 2011 r. do dnia 21 listopada 2012 r. oraz przyznanie ubezpieczonej prawa do wypłaty emerytury od dnia 22 listopada 2012 r. i zmianę wyroku w punkcie 2 sentencji i oddalenie roszczenia ubezpieczonej o zapłatę odsetek od zawieszony świadczenia od dnia 1 października 2011 r. do dnia 21 listopada 2012 r. i zwrot kosztów procesu według obowiązujących przepisów.

Ubezpieczona wniosła o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja organu rentowego jest bezpodstawna. Ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Okręgowy są prawidłowe, a wyprowadzone z nich wnioski prawne nie budzą zastrzeżeń. Ustalenia te i rozważania Sąd Odwoławczy podziela i przyjmuje za własne.

Podstawą wznowienia postępowania w sprawie jest wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt K 2/12, który uznał za niezgodny z Konstytucją art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z 2010 r. Nr 40, poz. 224, Nr 134, poz. 903, Nr 205, poz. 1365, Nr 238, poz. 1578 i Nr 257, poz. 1726, z 2011 r. Nr 75, poz. 398, Nr 149, poz. 887, Nr 168, poz. 1001, Nr 187, poz. 1112 i Nr 205, poz. 1203 oraz z 2012 r. poz. 118 i 251), dodany przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Wyrok ten wszedł w życie z dniem jego opublikowania w Dzienniku Ustaw, tj. w dniu 22 listopada 2012 r. (Dz. U. z 2012 r. Nr 1285). Bez wątplenia w oparciu o analizowane przez Trybunał Konstytucyjny przepisy organ rentowy decyzją z dnia 12 października 2011 r. wstrzymał ubezpieczonej prawo do wypłaty emerytury od 1 października 2011 r. w związku z brakiem dowodu rozwiązania stosunku pracy, którą uprzednio przyznał ubezpieczonej zgodnie z decyzją z dnia 28 września 2009 r., począwszy od 1 września 2009 r. Sąd Okręgowy w Koszalinie na tej samej podstawie oddalił odwołanie ubezpieczonej.

Obecnie, Sąd Apelacyjny analizując całość sprawy doszedł do przekonania, że nie tylko zaistniały przesłanki uzasadniające wznowienie postępowania z powodu orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie (art. 401¹ k.p.c.), ale także podstawy do uwzględnienia skargi, poprzez zmianę objętych skargą orzeczeń w sposób, w jaki uczynił to Sąd I instancji.

Z treści uzasadnienia wskazanego wyroku Trybunału wynika, że zarzut niekonstytucyjności kwestionowanej regulacji sformułowany został w odniesieniu do wąskiego kręgu osób, a mianowicie emerytów, którzy nabyli prawo do emerytury na mocy wcześniejszych przepisów, tj. bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Trybunał nie objął

przy tym analizą rozwiązania przyjętego przez ustawodawcę, polegającego na uzależnieniu realizacji nabytego prawa do emerytury od uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego emeryt wykonywał pracę bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury. Trybunał podkreślał m.in., że art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS powinien być traktowany nie jako przepis dotyczący reguł łączenia świadczenia emerytalnego i zarobku, lecz jako przepis określający warunki realizacji prawa do emerytury, a więc określający treść ryzyka emerytalnego. Określa więc zasady powstania prawa do świadczenia.

Akcentowano również, że ustawą z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 9, poz. 118) ustawodawca dodał do art. 103 ustawy o emeryturach i rentach z FUS ust. 2a, wprowadzając obowiązek uprzedniego rozwiązania stosunku pracy w celu realizacji prawa do emerytury. Od 1 lipca 2000 r. (data wejścia w życie art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS) nierozwiązanie stosunku pracy powodowało, że prawo do świadczenia mogło zostać ustalone, ale nie mogło zostać zrealizowane (zostało zawieszona). Przepis art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS został jednak uchylony mocą art. 37 pkt 5 lit. b ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz. U. Nr 228, poz. 1507) i dopiero od 8 stycznia 2009 r. treścią ryzyka emerytalnego ponownie było osiągnięcie odpowiedniego wieku i staż ubezpieczeniowy. Ten stan prawny obowiązywał do 31 grudnia 2010 r. Od 1 stycznia 2011 r. obowiązuje art. 103a, dodany do ustawy o emeryturach i rentach z FUS na podstawie art. 6 pkt 2 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r., znoszący możliwość pobierania emerytury bez rozwiązywania umowy o pracę z dotychczasowym pracodawcą, na rzecz którego była wykonywana praca bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego.

Problem w sprawie rozpatrywanej przez Trybunał dotyczył zatem oceny, czy ustawodawca mógł na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. rozciągnąć stosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS – przepisu ustalającego nową treść ryzyka emerytalnego – na sytuacje przeszłe, tj. wobec osób, takich jak skarżąca, które już nabyły prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r., czyli w czasie obowiązywania regulacji niezawierającej wymogu rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą dla uzyskania świadczenia emerytalnego. Trybunał stan taki ocenił negatywnie i stwierdził, że rozwiązanie przyjęte przez ustawodawcę w art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. spowodowało, że osoby, które już skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. musiały, na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, poddać się nowej, mniej korzystnej dla nich treści ryzyka emerytalnego. Innymi słowy, ubezpieczeni, którzy prawo do emerytury uzyskali po spełnieniu jedynie warunku osiągnięcia wieku oraz odpowiedniego stażu ubezpieczeniowego, musieli ponownie zrealizować swoje prawo do emerytury według nowej treści ryzyka, czyli spełnić także warunek rozwiązania stosunku pracy, aby emeryturę nadal pobierać od 1 października 2011 r. Oznaczało to dla nich, że chcąc nadal pracować i jednocześnie pobierać emeryturę musiały rozwiązać stosunek pracy i raz jeszcze go nawiązać. Akcentowano przy tym, że decyzja o przejściu na emeryturę jest podejmowana przez ubezpieczonego raz na całe życie. Znając warunki, jakie będzie musiał spełnić, aby zrealizować nabyte prawo – w tym wypadku rozwiązanie stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą – ma on szansę się do nich przygotować. Może zatem odpowiednio ułożyć stosunki ze swoim dotychczasowym pracodawcą, ewentualnie poszukać pracodawcy, który zgodzi się rozwiązać z nim stosunek pracy, po czym ponownie go nawiązać. Osoby, które przeszły na emeryturę w latach 2009-2010 bez konieczności rozwiązywania stosunków pracy, w związku z decyzją ustawodawcy o objęciu ich tym obowiązkiem, nie miały takiej możliwości. Z tego też względu zupełnie chybione są zarzuty organu rentowego co do naruszenia przez Sąd I instancji przepisu art. 2 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 134 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Wreszcie też, określając skutki wyroku Trybunał wyjaśnił, że z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw utraci moc art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. w zakresie, w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Oznacza to, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury - nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. Natomiast przepis ten pozostaje nadal w obrocie prawnym i

znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w momencie jego wejścia w życie i później, tj. od 1 stycznia 2011 r.

Sąd Apelacyjny zauważa, że przepis art. 190 ust. 4 Konstytucji stanowi, że orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach, stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylecia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania. Zgodnie natomiast z regulacją z art. 401¹ k.p.c. można żądać wznowienia postępowania w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie. Przepis ten ma wyraźnie zastosowanie do tych orzeczeń, dla których podstawą ich wydania był akt normatywny zakwestionowany przez Trybunał Konstytucyjny. W postanowieniu z dnia 20 czerwca 2007 r., V CNP 45/07 (Lex nr 347227) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że skutkiem wyroku Trybunału Konstytucyjnego, stwierdzającego niezgodność z Konstytucją nieobowiązującego już przepisu ustawy, jest umożliwienie wznowienia postępowań sądowych, w których taki przepis stanowił podstawę prawną rozstrzygnięcia. Co do zasady wznowienie na tej podstawie może więc dotyczyć tych orzeczeń, które uprawomocniły się przed datą opublikowania orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Wskazuje na to w szczególności brzmienie art. 407 § 2 k.p.c.

W piśmiennictwie dotyczącym wznowienia postępowania przyjmuje się, że skutkiem pośrednim stwierdzenia niezgodności kontrolowanego aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową lub aktem normatywnym wyższego rzędu jest - obok skutku bezpośredniego w postaci utraty przez akt normatywny mocy obowiązującej - możliwość podważenia rozstrzygnięcia sądowego lub administracyjnego podjętego na podstawie aktu normatywnego, którego w dacie rozstrzygnięcia sprawy dotyczyło domniemanie konstytucyjności, a który po prawomocnym rozstrzygnięciu sprawy został uznany za niekonstytucyjny. Oczywiście jest więc, że wznowienie postępowania w takich sytuacjach ma doprowadzić do sanacji postępowania sądowego (lub administracyjnego) opartego na niekonstytucyjnym akcie prawnym. Należy tym samym przyjąć, że po wznowieniu postępowania będzie się ono toczyć z pominięciem tych niekonstytucyjnych przepisów. W przeciwnym razie nieracjonalne byłoby dopuszczenie do wznowienia postępowania, które miałyby się toczyć na podstawie niekonstytucyjnego aktu prawnego, chociaż przez pewien czas obowiązującego.

Słusznie przy tym argumentował Sąd Okręgowy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego zdecydowanie przeważa pogląd o skuteczności ex tunc wyroków Trybunału Konstytucyjnego (zob. uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 7 grudnia 2006 r., III CZP 99/06, OSNC 2007, nr 6, poz. 79, uchwały z dnia 23 stycznia 2001 r., III ZP 30/00, OSNP 2001, nr 23, poz. 685, z dnia 3 lipca 2003 r., III CZP 45/03, OSNC 2004, nr 9, poz. 136, z dnia 23 stycznia 2004 r. III CZP 112/03, OSNC 2005, nr 4, poz. 61, z dnia 23 czerwca 2005 r., III CZP 35/05, OSNC 2006, nr 5, poz. 81 i z dnia 19 maja 2006 r. III CZP 26/06, OSNC 2007, nr 3, poz. 39 oraz wyroki z dnia 10 listopada 1999 r., I CKN 204/98, OSNC 2000, nr 5, poz. 94, z dnia 19 grudnia 1999 r., I CKN 632/98, niepubl., z dnia 19 kwietnia 2000 r., II CKN 272/00, niepubl., z dnia 15 stycznia 2003 r. IV CKN 1693/00, niepubl., z dnia 9 października 2003 r., I CK 150/02, OSNC 2004, nr 7-8, poz. 132, ze sprost. OSNC 2004, nr 10, s. 131, z dnia 29 października 2003 r., III CK 34/02, OSP 2005, nr 4, poz. 54, z dnia 30 września 2004 r., IV CK 20/04, OSNC 2005, nr 9, poz. 161, z dnia 26 listopada 2004 r., V CK 270/04, niepubl., z dnia 12 stycznia 2005 r., I CK 457/04, niepubl., z dnia 7 października 2005 r., II CK 756/04, "Monitor Prawniczy" 2005, nr 21, s. 1027, z dnia 14 września 2006 r., III CSK 102/06, niepubl., z dnia 15 czerwca 2007 r., II CNP 37/07, niepubl., z dnia 13 grudnia 2007 r., I CSK 315/07, niepubl., z dnia 19 czerwca 2008 r. V CSK 31/08, OSNC-ZD 2009, nr 1, poz. 16, z dnia 20 maja 2009 r., I CSK 379/08, OSNC 2009, nr 10, poz. 172 i z dnia 10 grudnia 2009 r., III CSK 110/09, OSNC 2010, nr 5, poz. 82, a także postanowienia z dnia 7 grudnia 2000 r., III ZP 27/00, OSNAPUS 2001, nr 10, poz. 331 i z dnia 15 kwietnia 2004 r., IV CK 272/03, niepubl.). Przedstawione tu stanowisko aprobuje Sąd Apelacyjny. Od zasady skuteczności wyroku Trybunału Konstytucyjnego ex tunc istnieją wyjątki mające podstawę w przepisach Konstytucji, które jednak nie zachodzą w okolicznościach tej sprawy. W reakcji na zarzuty apelacji odnotować jedynie wypada, że jednym z takich wyjątków jest sytuacja, gdy Trybunał Konstytucyjny wskazuje datę uchylecia aktu normatywnego, który uznał za niezgodny z przepisem lub też odroczy obowiązywanie swego wyroku. Ponieważ jednak żadna z tych

sytuacji nie zaistniała w związku z analizowanym wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., to kwestia skuteczności tego wyroku nie może budzić wątpliwości.

Na tej podstawie oraz zgodnie z przytoczonymi rozważaniami odnośnie mocy wstecznej wyroków Trybunału Konstytucyjnego zdaniem Sądu Apelacyjnego należało przyjąć, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. ma w tym przypadku skutki retroaktywne. Utrata mocy obowiązującej zakwestionowanych nim przepisów art. 103a ustawy emerytalnej w związku z art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw nastąpiła od daty ich uchwalenia, jednak przepisy te w zakresie oznaczonym w wyroku Trybunału są niekonstytucyjne od początku.

Jak wynika z powyższego, w związku z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. prawo do emerytury dla ubezpieczonej, która nabyła je z dniem 1 września 2009 r., mimo kontynuowania zatrudnienia u pracodawcy, na rzecz którego wykonywała je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury i które było jej wypłacane, zostało zachowane także od dnia 1 października 2011 r., o czym trafnie orzekł Sąd I instancji w punkcie 1 wyroku.

Trafnie też Sąd Okręgowy w oparciu o treść regulacji z art. 477¹⁰ § 2 k.p.c. zgłoszony w skardze o wznowienie postępowania wnioski o zasądzenie odsetek, przekazał organowi rentowemu do rozpoznania. Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, sąd nie rozstrzyga o zasadności wniosku, nie działa w zastępstwie organu rentowego i nie ustala prawa do świadczeń (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 1999 r., II UKN 622/98, OSNP 2000/15/591).

Z tych przyczyn, Sąd Apelacyjny uznał, że apelacja organu rentowego nie zawiera usprawiedliwionych podstaw, dlatego też zgodnie z przepisem art. 385 k.p.c. uległa oddaleniu.

SSO del. Beata Górska SSA Zofia Rybicka - Szkibiel SSA Barbara Białecka